

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ VE TEKDÜZEN HESAP PLANI AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Yrd.Doç.Dr. Cemal ELİTAŞ*
Yrd.Doç.Dr. Oğuzhan AYDEMİR**
Arş.Grv. Bilge Leyli DEMİREL***

ÖZET

Bu çalışmada Teknoloji Geliştirme Bölgeleri içerisinde gittikçe önemi artan ve bu bölgelerin çok önemli bir kısmını oluşturan yazılım işletmelerine ve sektörün önemine değinilmiştir. Yazılım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler için tekdüzen hesap planından bir hesap kurulması önerilmiş ve bu amaçla “265 YAZILIMLAR HESABI” uygun görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Teknopark, Muhasebe, Tekdüzen Hesap Planı, Yazılım.

ABSTRACT

In this study software organizations and software industry are analyzed that gaining continuously importance in Technology Deveopment Regions and composing a significant part of these regions. It is proposed that an account must be created from unified accounting system for the organizations operating in software industry and “265 SOFTWARE ACCOUNT” is seen advisable in this way.

* Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, İşletme Bölümü, celitas@aku.edu.tr

** Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, İşletme Bölümü, aydemir@aku.edu.tr

*** Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, İşletme Bölümü, bdemirel@aku.edu.tr

Key Words: Turkish Software Industry, Technopark, Accounting, Unified Accounting System, Software.

I. GİRİŞ

Çağımızda bilginin giderek artan önemi ve değeri, beraberinde bilgi temelli süreçlerin de önemini ve değerini arttırmıştır. Günümüzde birçok işletmede endirekt giderler artmakta, bunun da en önemli kalemleri arasında dışardan sağlanan fayda ve hizmetler ve özellikle de teknoloji transferi yer almaktadır.

Teknoloji transferi dendiğinde sadece, makine ve cihazların satın alınması akla gelmemelidir, çünkü teknoloji transferi aslında sizde bulunmayan mali ve beşeri kaynakların varolandan alınmasıdır ki bunun içinde sadece makine ve cihaz gibi somut varlıklar değil, danışmanlık, yazılım gibi soyut unsurlar da söz konusu olabilmektedir.

Bu nedenle maddi olmayan duran varlık olarak kabul edilen bilgisayar programları (yazılımlar) konusu çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu çalışmanın girişi takip eden bölümlerinde sırasıyla teknoloji geliştirme bölgeleri, teknoloji geliştirme bölgelerinin Türkiye'deki gelişimi, yazılım kavramı ve son olarak da yazılımların tekdüzen hesap planında kurulacak yeni bir hesap ile özdeşleştirmek ve yazılımların takibini mümkün kılacak bir öneride bulunulacaktır.

II. TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

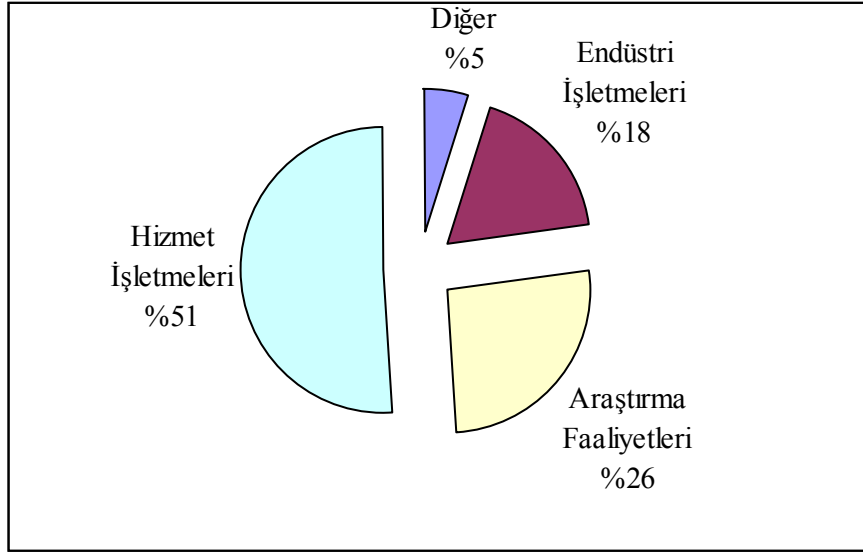
Günümüzde büyük işletmeler içerisinde bulunduğu bürokrasi ve esnek olmayan yapılardan kurtulmak için bağımsız “kar merkezleri” halinde faaliyette bulunma yolunu tercih etmektedirler (Müftüoğlu, 2002: 5-205).

Üniversite-endüstri ilişkisi önemli miktarda araştırma ve literatür çalışmasına neden olmuştur. Yapılan literatür çalışmaları yoluyla bu ilişkiyi teşvik edecek ve güçlendirecek mekanizmalar ele alınmıştır. Mevcut mekanizmalar arasında, özellikle bilim parklarına özel ilgi gösterilmiştir (Vedovello, 1997: 492). Bilim parkları üniversite ve endüstri arasındaki ilişkiyi güçlendirebilecek altyapının kurulması için en bilinen ve proaktif mekanizma olarak gözükmektedir¹. Türkiye’de yaygın bir şekilde teknopark olarak anılan bu merkezler için değişik ülkelerde araştırma parkı, bilim parkı, teknopolis, teknopol, girişim merkezi, yenilik merkezi, mükemmeliyet merkezi, endüstriyel park ve iş inkübatörü gibi terimler de kullanılmaktadır (Ay, 2003).

Bir bilim parkı içerisinde çeşitli alanlarda faaliyette bulunan işletmeler yer alabilmektedir. 2001 yılı itibariyle dünyadaki bilim ve teknoloji parklarında yer alan işletme türleri ve oranları Şekil 1’deki gibidir².

¹ Goddard et al.,1994 ve Bell,1993’den alınmıştır. (Vedovello, 1997)

² <http://techpark.ir/Parks/English/Overview/Statistics.htm>

Şekil 1. Bilim/Teknoloji Parklarında Yer Alan İşletme Türleri

Uluslararası Bilim Parkları Birliği'ne (International Association of Science Parks) göre, bir bilim parkı; (Chan ve Lau, 2004: 2)

- Bir üniversite veya diğer yüksek öğrenim kurumu veya önemli bir araştırma merkezi ile resmi ve ortak çalışma şeklinde bağlantıları olan;
- Bölgede yerleşik olan bilgi temelli işletmelerin ve diğer organizasyonların oluşumunu ve büyümesini teşvik için tasarlanmış;
- Sitede yer alan işletmelere yönelik teknoloji ve iş kabiliyetlerinin aktarımında aktif olarak yer alan bir yönetim fonksiyonuna sahip arazi tabanlı bir girişimdir.

Vedovello (1997) tarafından yapılan araştırma sonuçları bilim parklarının firmalar ile üniversiteler arasında ilişki sağlayan bir mekanizma olarak gayri resmi ilişkilerin ve insan kaynakları bağlantılarının kurulmasını kolaylaştırdığını ortaya koymuştur (Vedovello, 1997: 501). Üniversitelere yakın yerlerde kurulan bu

parkların amacı, yerleşik teknoloji tabanlı işletmelerin araştırma, geliştirme ve üretim yeteneklerini geliştirmektir. Aynı zamanda teknoloji veya araştırma parkları olarak isimlendirilen bilim parkları, teknoloji tabanlı işletmeler için bir yol gösterici, bir deniz feneri ve dışarıdan korsanlık yapacak firmalara karşı da bir korunma limanı olarak görülebilirler. Ayrıca, bilim parkları üniversitelere, kurdukları birimler ile destek verip geliştirdikleri firmalara bu parkları kiralama fırsatı sağlarlar. Böylece üniversiteler bu firmalardan yeni bir fayda sağlama imkanı elde ederler (Kozmetsky vd., 1985: 55).

III. TÜRKİYE'DE TEKNOLOJİ GELİŞTİRME BÖLGELERİ

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri (TGB) Türkiye'de 1990'lı yıllarda gündeme gelmiştir. 1998 yılında "Yazılım Endüstrisinin Desteklenmesine" ilişkin hazırlanan Kanun Tasarısı gündeme gelememiştir. Ancak, daha sonra anılan tasarımı içerecek şekilde bir düzenleme 06/07/2001 tarihinde 4691 sayılı "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu" adı ile yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanun ile Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde 2013 yılına kadar yazılım ve Ar-Ge'ye dayalı faaliyetler sonucu elde edilecek gelirler için Gelir ve Kurumlar Vergisi'nden muafiyet sağlanmıştır. Bu bölgelerde çalışan yazılımcı, araştırmacı ve Ar-Ge personel ücretleri Gelir Vergisi ve bölgede üretilen yazılımlar Katma Değer Vergisi'nden muaf tutulmuştur. Ayrıca, akademik personele bu bölgelerde firma kurabilme, firmalara ortak olabilme ve sürekli veya yarı zamanlı çalışabilme hakkı da tanınmıştır (Taşçı ve Güder, 2006).

2002 yılında 7 olan teknopark sayısı, Nisan 2006 itibarıyla 22'ye yükselmiştir. 22 adet teknoparktan halen 10'u aktif haldedir. Aralık 2006 itibarıyla, Erciyes Teknopark'ın da faaliyete geçmesi ile bu sayı 11'e yükselecektir. Aşağıda yer alan Tablo 1'de Türkiye'de mevcut teknoparkların bir listesi görülmektedir. Tablo 2'de ise

Türkiye’de aktif halde bulunan TGB’deki yazılım firmalarının sayıları görülmektedir.

Tablo 1. Türkiye’de Teknoparklar

Mevcut Teknoparklar	Çalışmaları Devam Eden Teknoparklar
ODTÜ Teknokent (METUTECH)	Sakarya Üniversitesi
İTÜ Teknopark	İstanbul Üniversitesi
TÜBİTAK-MAM Teknopark	Çukurova Üniversitesi
Ankara Cyberpark	Akdeniz Üniversitesi
GOSB Teknopark	Erciyes Üniversitesi
Hacettepe Teknokent	Zonguldak Karaelmas Üniv.
İzmir Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Karadeniz Teknik Üniv.
Yıldız Teknik Üniv. TGB	
Eskişehir TGB	
Kocaeli Üniversitesi TGB	
Selçuk Üniversitesi Teknokenti	

Tablo 2. Aktif Haldeki Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'nde Yazılım Firmaları (Eylül 2006)

Kuruluş Yılı	Teknoloji Geliştirme Bölgesi Adı	Firma Sayısı	Yazılım Firması Sayısı	Yazılım Firması / Toplam Firma Oranı
2001	ODTÜ Teknokent	174	91	% 52,30
2001	TÜBİTAK MAM	66	44	% 66,67
2002	İzmir TGB	32	22	% 68,75
2002	Ankara CyberPark	164	120	% 73,17
2002	GOSB Teknopark	45	28	% 62,22
2003	İTÜ Arı Teknokent	59	50	% 84,75
2003	Hacettepe Üniversitesi TGB	25	9	% 36,00
2003	Eskişehir TGB	16	8	% 50,00
2003	Selçuk Üniversitesi TGB	50	25	% 50,00
2004	Batı Akdeniz Teknokent	22	19	% 90,91
Toplam		653	417	%63,86

Tablo 2 incelendiğinde yazılım firmalarının toplam içerisinde ki önemi hemen fark edilebilecek niteliktedir. Bununla birlikte ayrıca Temmuz 2005 itibarıyla 10 teknoparkta toplam 382 firma ve 252 yazılım firması bulunurken, toplam firma sayısı yüzde 71, yazılım firması sayısı yüzde 65 artarak, Eylül 2006 sonu itibarıyla, toplam 653'e yükseldiği ve Temmuz 2005'te, TGB'lerde toplam 3435 Ar-Ge, 1280 destek personeli bulunmakta iken Eylül 2006 sonu itibarıyla bu sayı 6139 Ar-Ge ve 1902 destek personeline yükseldiği önemle vurgulanmalıdır. 653 firmanın yüzde 63,8'ine karşılık gelen 417 firma yazılım alanında faaliyet göstermektedir (Taşçı ve Güder, 2006).

Bu noktada yazılım kavramından kısaca bahsetmenin yararlı olacağı inancındayız.

Yazılım, bir bilgisayar üzerinde spesifik bir görevi yerine getirmek üzere tanımlanmış komutlar bütünüdür (Barr-Tessler,1996:1). İlk yazılım 1945 yılında Manhattan Projesi kapsamında Atom Bombası simülasyonlarını çalıştırmak için

geliştirilen ilk sayısal bilgisayar olan ENIAC üzerinde çalıştırılmıştır. Yazılım terimi ilk kez 1957 yılında John W. Tukey tarafından bilimsel bir makalede kullanılmıştır³. Yazılım endüstrisi temelde paket yazılımlar ve yazılım hizmetlerinden oluşmaktadır.

Teknoloji Geliştirme Bölgeleri içerisinde yazılım işletmelerinin yoğunluğu beraberinde bizi, bu işletmelerin sattıkları ürün olan soyut nitelikteki (maddi olmayan duran varlık) yazılımlar için, mevcut tekdüzen hesap planında bir hesap kurulmasının gerekli olduğu kanısına götürmüştür.

Mevcut durum içerisinde bu işletmeler yazılımlarını “260 HAKLAR HESABI”nda izlemektedirler. Ancak buraya kadar anlatılanlar ve ortaya konan niceliksel veriler yazılım işletmeleri için tekdüzen hesap planından bir hesap tahsis etmek gerektiğinin göstergesi durumundadır.

IV. YAZILIMLAR HESABI

Tekdüzen hesap planının 26 numaralı hesap grubunda bir başka ifade ile maddi olmayan duran varlıklar hesap grubu içerisinde yer alması gereken yazılımlar için en uygun hesap kodunun “265” olduğu düşünülmektedir. Bu durumda hesap “265 YAZILIMLAR HESABI” şeklinde isimlendirilecektir.

Bu hesap, yazılım firmalarına yazdırılan programlar ile hazır yazılmış paket programların izlendiği hesap niteliğinde olacaktır.

265 YAZILIMLAR HESABI'nın alt hesaplarının da olması gerekmektedir. Çünkü işletmelerde çok farklı amaçlarla programlar

³ Wikipedia, http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Information_technology, (Ziyaret Tarihi 11.07.2006)

yazılmakta ve pazarlanmaktadır. Bu amaçla “265 YAZILIMLAR HESABI”nın alt hesapları için bizim önerimiz şöyle olacaktır;

- 265.01 Muhasebe Yazılımları
- 265.02 Üretim Yazılımları
- 265.03 Mevzuat Yazılımları
- 265.04 Ofis Yazılımları
- 265.05 İşletim Yazılımları
- 265.06

Hesabın işleyişi ise şöyledir;

- İşletme tarafından alınan bilgisayar program bedelleri bu hesaba borç yazılır,
- Tamamen amorti edilen program bedelleri kayıtlardan çıkarılırken ve uygulamadan kaldırılan program bedelleri bu hesaba alacak kaydedilir.
- Zaman içerisinde özelliğini ve geçerliliğini kaybeden bilgisayar programlarının itfa edilmemiş değerleriyle ilgili dönemde zarar yazılmak suretiyle aktiften çıkışı sağlanır.

SONUÇ

Küreselleşen ve hızla değişen, gelişen Dünya’da işletmeler çeşitlenmektedir. İnsanoğlunun ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda yeni sektörler türemekte veya mevcut birçok sektör hızlı bir şekilde gelişmektedir. Bunlardan en başta geleni de bilişim sektörüdür. Bu sektör içerisinde özellikle yazılım alanı çok önemlidir. Artık birçok işlemin internet aracılığıyla veya bilgisayarlı ortamda yapılabilmesini sağlayan hep yazılımlardır.

Muhasebe bilimi de gelişen, değişen ve büyüyen ihtiyaçlara cevap verebilmek adına kendini sürekli güncellemesi gerekmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de büyüyen bir sektör olan yazılım sektöründen bahsedilmiştir. Bu hızla büyüyen ve bir çok ülke için itici güç durumuna gelmeye başlayan bu sektör için en uygun gelişim alanlarının Teknoloji Geliştirme Bölgeleri olduğu vurgulanmıştır.

Büyüyen ve gelişen yazılım sektörünün mali nitelikteki iş ve işlemlerinin doğru, anlaşılır ve açık bir şekilde gösterilebilmesi için tekdüzen hesap planından özel bir hesabın tanımlanması gerekmektedir. Bu amaçla maddi olmayan duran varlıklar hesap grubunda “265 YAZILIMLAR HESABI” şeklinde bir hesap oluşturulmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

KAYNAKÇA

- Ay, M., 2003, Bölgesel ve Ulusal Kalkınmada Etkili Bir Mekanizma: Teknoparklar, Tübitak.
- Barr, A., ve Tessler, S., (1996), The Globalization of Software R&D: The Search for Talent, 1996, <<http://www-scip.stanford.edu/scip>>, December 5, 1996.
- Chan, K.F. ve Lau, T., (2004), Assessing Technology Incubator Programs in the Science Park: the Good, the Bad and the Ugly, Technovation, *Article in Pres.*
- Kozmetsky, G., Gill, M. D., Jr. ve Smilor, R. W., (1985), **Financing and Managing Fast-Growth Companies**, D.C. Heath and Company/Lexington, Massachusetts/Toronto.

- Müftüoğlu, M. T., (2002), **Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler**, Turhan Kitabevi, Ankara.
- Taşçı, K. ve Güder G., (2006), Teknoloji Geliştirme Bölgelerinin Yazılım Endüstrisindeki Rolü: Batı Akdeniz Teknoloji Geliştirme Bölgesi Örneđi, 5. *Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, 3-5 Kasım.
- Vedovello, C., (1997), Science Parks and University-Industry Interaction: Geographical Proximity between the Agents as a Driving Force, *Technovation*, 17(9), s.491-502.
- Wikipedia,
http://en.wikipedia.org/wiki/Portal:Information_technology, (Ziyaret Tarihi: 11.07.2006)
- <http://techpark.ir/Parks/English/Overview/Statistics.htm> (Ziyaret Tarihi:
- http://www.stradigma.com/turkce/eylul2003/makale_10.html (02-2004)